

JPP „KURK LIETUVAI“

Ar dizainas vertas Europos investicijų?

Dizaino sprendimais paremtų inovacijų ekosistemos Europoje analizė

Jungtinė Karalystė/ Danija/ Estija

Giedrė Rutkauskaitė, Paulius Žeimys
2016 m. Lapkričio mėn.

TURINYS

ĮVADAS.....	3
TYRIMO TIPOLOGIJA.....	4
DIZAINO SPRENDIM AIS GRĮSTŲ INOVACIJŲ EKOSISTEMA EUROPOS SAJUNGOJE	6
Dizaino sprendimais grįstų inovacijų perspektyvos ES.....	7
Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politika ES.....	7
Atsakingos institucijos.....	10
Finansavimas.....	12
ŠALIŲ ANALIZĖ.....	14
Atvejo analizė: Didžioji Britanija.....	14
Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politika	15
Atsakingos institucijos.....	17
Finansavimas.....	18
Žinių kūrimas.....	20
Paklausa.....	23
Atvejo analizė: Danija.....	24
Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politika	24
Atsakingos institucijos.....	24
Finansai.....	26
Žinių kūrimas.....	27
Paklausa.....	28
Atvejo analizė: Estija	29
Dizaino politika.....	29
Institucijos	30
Finansai.....	31
Žinių kūrimas.....	32
Paklausa.....	32
IŠVADOS.....	37
ŠALTINIAI:	39

ĮVADAS

Daugybė šalių, miestų ar regionų ieško būdų, kaip tinkamai išnaudoti dizaino sprendimais grįstų inovacijų potencialą. Vis dėlto, kiekvienas kraštas ypatingas savo specifika, tad ir metodai sėkmei pasiekti, kaip ir rezultatai, esti skirtingi.

Europos Komisija skelbia, jog vis dar trūksta dizaino sprendimais grįstų inovacijų sritį reprezentuojančių statistinių duomenų, kurie įrodytų tokių inovacijų svarbą ir kuriamą investicijų grąžą ekonomikai.

Vis dėlto, pastebima dizaino sprendimais grįstų inovacijų svarba ir nauda kiekvienos šalies, regiono ir Europos Sąjungos vystymosi procese. Vieną iš sėkmingiausių statistinių duomenų rinkimo analizę vykdanči Britų dizaino taryba paskaičiavo, kad į dizainą investuotas 1 svaras sterlingų (£) gali atsipirkti net £20, o £1, investuotas į Dizaino lyderystės programą atnešė £12 bendrojo vidaus produkto vertės¹. Tokia statistiškai pamatuota ekonominė nauda leidžia išryškinti tokių inovacijų svarbą ekonomikai.

Iš 28 Europos Sąjungos šalių narių, tik 15 turi dizaino sprendimais grįstų inovacijų strategijas. Lietuva, kaip ir Bulgarija, Kipru, Liuksemburgu, Malta, Portugalija, Rumunija ir Slovakija neturi nei dizaino sprendimais grįstų inovacijų strategijos, paramos ir dizaino organizacijos vienijančio bei politiką vykdančio centro. Ar tokia situacija galimai daro įtaką dizaino sprendimais grįstų inovacijų plėtrai ir stabdo potencialią naudą ekonomikai, siekiama išsiaiškinti šia studija.

Tikslas

- Atlikti dizaino sprendimais grįstų inovacijų srities užsienio patirties analizę.

Uždaviniai:

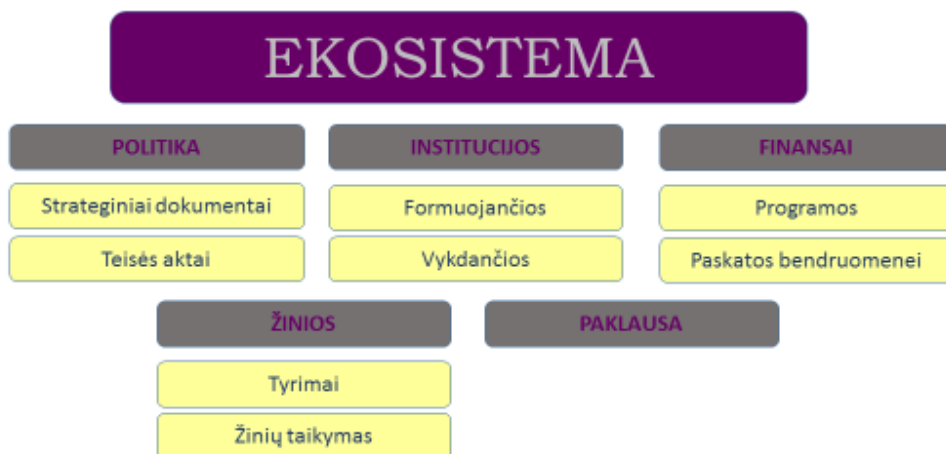
- Sudaryti tipologiją, padėsiančią nustatyti dizaino panaudos versle panašumus ir skirtumus tiek Europoje, tiek ir kiekvienoje iš nagrinėjamų šalių.
- Aptarti Europos dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimo politiką ir ekosistemą.
- Panagrinėti dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimo institucijas.
- Pasirinkti ir išnagrinėti bent 3 užsienio šalių gerąsias praktikas.
- Sugretinti ir palyginti 3 analizuotų šalių rezultatus su situacija Lietuvoje.
- Padaryti išvadas ir išskirti kiekvienos iš nagrinėtų šalių geruosius pavyzdžius.

¹ Britų dizaino ekonomijos analizė. [Nuoroda](#)

TYRIMO TIPOLOGIJA

Šiame darbe dizaino sprendimais grįstų inovacijų ekosistemos komponentai nagrinėjami dviem aspektais:

1. **geografiniu** – Europos Sąjungos bendra politika ir pasirinktų 3 šalių ekosistemos;
2. **valdymo lygmeniu** – nagrinėjamos tik politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos bei jų veikla.

pav. 1 Užsienio šalių dizaino sprendimais paremtų inovacijų srities analizės tipologijos lentelė

Siekiant sistemiškai apžvelgti Europos Sąjungos ir pasirinktų užsienio šalių situaciją ir ekosistemą, padedančią plėtoti dizaino sprendimais grįstų inovacijų sritį ir siekiant išsiaiškinti jų teikiamą naudą, toliau informacija pateikiama atsižvelgiant į pasirinktą tipologiją. Darbe apžvelgiama bendra dizaino sprendimais grįstų inovacijų sritis, aptariama politika su strateginiais dokumentais ir teisės aktais, minimos ir detaliau aprašomos politiką formuojančios institucijos, politikos vykdytojai, finansinės programos. Gilinamasi ir į žinių kūrimo sektorių, kur apžvelgiami tyrimai ar jų kryptys, praktinis žinių pritaikymas. Taip pat apžvelgiama Europos Sąjungos ir kiekvienos nagrinėjamos šalies paklausa. Visa informacija pateikta remiantis Europos Komisijos ar atskirose šalyse vykdytų tyrimų duomenimis.

Ekosistema

Analizuojant šalies dizaino sprendimais grįstų inovacijų ekosistemą, siekiama apžvelgti ir pateikti padėties Europos Sąjungoje ir pasirinktose 3 Europos Sąjungos šalyse. Kadangi kiekviena šalis savo dizaino sprendimais paremtų inovacijų strategijose yra išsiskėlusios skirtingus tikslus, informacija varijuoja, o kiekviena aprašoma šalis pasižymi specifiškumu.

Politika

Dizaino politika – tai valstybės įsikišimas padedantis stimuliuoti dizaino pasiūlą ir/ar paklausą, spendžiantis dizaino sektoriaus problemas ir padedantis sektoriaus dalyviams pasinaudoti stiprybėmis skatinant dizaino ekosistemą. Dizaino politika gali būti ir atvira ir taktiška. Atvira dizaino politika yra tai, kas yra integruota į nacionalinę politiką, tai gali būti inovacijų politikos dalis, išmanių specializacijų strategijos ar net dedikuoti dizainui teisės aktai. Taktiški dizaino politikos sprendimai pasireiškia per vyriausybių finansavimo mechanizmus, tai galėtų būti dizaino paramos programos, dizaino viešinimo akcijos ar dizaino centrai. Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politiką Europos

sajungai formuluoja Dizaino sprendimais grįstų inovacijų planas (*Action plan for Design-driven Innovation (2013)*).

Institucijos

Suinteresuotosios dizaino sprendimais grįstų inovacijų šalys yra linę vienytis į dizaino centrus, klasterius, tinklus ar kitus susivienijimus. Jie dažniausiai veikia kaip jungtis tarp valdžios atstovų, įmonių, dizaino sektoriaus atstovų akademijos ir kitų suinteresuotų šalių. Šalyse, kuriose yra įkurti dizaino centrai, jie veikia kaip valdžios remiamos dizaino viešinimo ir paramos sprendimais grįstų verslų agentūros. Tai dizaino ir dizaino sprendimais grįstų inovacijų politiką vykdančios organizacijos. Šio sektoriaus politikos formuotojai Europos mastu yra Europos Komisija, atskirų valstybių mastu – šio sektoriaus plėtros užtikrinimui įsteigti departamentai prie vyriausybės, ar ministerijų departamentai.

Finansai

Dizaino paramos programos yra politinis dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimo įrankis. Per dizaino skatinimo programas vyriausybės kompanijoms suteikia motyvacinę paramą investicijoms į dizaino panaudą. Jos gali susidaryti iš asmeniškų, mentorystės pagrindu sukurtų programų, suteikiančių bendras dizaino konsultacijas ar iš esmės įtraukiančių dizainerius į verslo plėtojimą. Programos taip pat gali būti tiesioginės finansinės paramos formos, mokestinių išlygų suteikimas ar pagalba eksportuojant produktus/paslaugas. Pastaruoju metu dauguma dizaino paramos programų yra intervencinio pobūdžio, kurios mažesniai kompanijų skaičiui suteikia visapusišką ir ilgalaikę paramą. Kitos dizaino paramos tendencijos yra mokestinės išlygos ir inovacijų bei dizaino čekiai.

Paskatos bendruomenei perteikiamos per kiekvienos ES narės dizaino viešinimo įrankius, kurie vienaip ar kitaip didina dizaino žinomumą skirtingoms auditorijoms. Dizaino viešinimas skirtingose rinkose pasirodo tokia pat veiksminga priemonė kaip ir tiesioginė dizaino parama, didinat dizaino sprendimų poreikį rinkoje. Pastaraisiais metais dizaino viešinimo renginiai apsiribojo dizaino apdovanojimu, parodų, festivalių ir konferencijų organizavimu. Tokio tipo renginiai reikalauja iš dalyvių atitinkamo supratimo apie dizaino vertę. Dėl to dizaino atstovai savo šalyse yra skatinami pasiekti naujas auditorijos grupes, ypač MVI ir viešąjį sektorių.

Žinios

Siekiant skatinti ir vykdyti dizaino sprendimais grįstų inovacijų politiką, žinių kūrimas yra vienas iš būdų, padedantis įtvirtinti ir įrodyti sektoriaus svarbą. Būtent kuriamos žinios ir kaupiamas žinių kapitalas suteikia galimybę detaliau išanalizuoti susidariusią situaciją, nustatyti susidomėjimą, įvertinti atsiperkamumą ir patiriamą naudą. Kiekviena dizaino sprendimais grįstų inovacijų politiką vykdanči valstybė.

Tyrimai yra tiesiogiai pritaikomos šalies pažangai ir apima įvairias viešojo ir privataus sektoriaus iniciatyvas.

Paklausa

Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politiką formuojama siekiant patenkinti šioms inovacijoms ir jų teikiamos naudos poreikio patenkinimui.

DIZAINO SPRENDIMAIŠ GRĮSTŲ INOVACIJŲ EKOSISTEMA EUROPOS SAJUNGOJE

SEE platformos duomenimis², iš 28 Europos Sąjungos šalių, 15 turi suformuotą dizaino sprendimais grįstų inovacijų sektoriaus plėtojimo politiką. Dažnu atveju ji traktuojama tiesiog kaip dizaino politika. Lentelė apačioje apžvelgia visų 28 Europos Sąjungos šalių situaciją, išryškinant kelis svarbiausius akcentus – politikos turėjimą, valstybės skiriamą paramą, viešinimą, ir sektorių atstovaujančios organizacijos egzistavimą (lentelė 1).

Šalis	Dizaino (sprendimais grįstų inovacijų)			
	Parama	Viešinimas	Centras	Politika
Austrija	•	•	•	
Belgija	•	•	•	•
Bulgarija		•		
Kroatija		•	•	
Kipras		•		
Čekija	•	•		•
Vokietija		•		
Danija	•	•	•	•
Estija	•	•	•	•
Graikija	•	•		•
Ispanija		•	•	•
Suomija	•	•	•	•
Prancūzija	•	•	•	•
Vengrija	•	•	•	
Airija		•	•	•
Italija		•		•
Lietuva		•		
Liuksemburgas		•		
Latvija		•	•	•
Malta		•		
Nyderlandai	•	•	•	
Lenkija	•	•	•	•
Portugalija		•		
Rumunija		•		
Švedija		•		•
Šveicarija		•		•
Slovakija		•		
Jungtinė Karalystė	•	•		•
Iš viso:	12	28	18	15

lentelė 1 Dizaino ir dizaino sprendimais paremtų inovacijų plėtros lygmuo 28 Europos Sąjungos šalyse

Šie 2014m. duomenys rodo, kad Lietuva išpildė vos 1 iš 4 kategorijų – šalyje veikia dizaino viešinimo programos, nenurodomos rėmimo programos, nėra įstatymo ar dizaino fizinius ir juridinius asmenis vienijančios įstaigos – dizaino centro. Vis dėlto, šiam tyrimui duomenų Lietuva nepateikė, tad buvo vertinama remiantis Latvijos ekspertų rinkta medžiaga. 2015 m. LR Kultūros ministras patvirtino įsakymą, kuris apibrėžia gaires dizaino sprendimais grįstų inovacijų sektoriui.

² SEE platformos ataskaita, [nuoroda](#).

2016 m. Lietuvoje startavo finansavimo priemonė skirta paskatinti įmones investuoti į gaminių (paslaugų) dizaino sprendimus pavadinimu „Dizainas LT“. Taip pat 2016 m. Lietuvos Kultūros tarybai buvai pateikti trys prašymai finansavimui gauti Lietuvos dizaino centro kūrimo galimybių studijai atlikti. Šiuos prašymus lygiagrečiai pateikė VDA Dizaino ir inovacijų centro, Lietuvos dizaino forumo ir Lietuvos dizainerių sąjunga.

Tyrimas buvo vykdomas 2014 m. Jį numatyta pakartoti 2020 m.

Dizaino sprendimais grįstų inovacijų perspektyvos ES

Remiantis SEE 2015 m. Dizaino politikos apžvalga (angl. Design Policy Monitor), 2020 m. dizaino sprendimais grįstų inovacijų sektorius turėtų pasižymėti šiomis savybėmis:

- Europoje, politikos formuotojai įtrauks ir taikys holistinį dizaino integravimą į inovacijų skatinimo strategijas, kaip ir išmanių specializacijų strategijas. Kai kurie iš jų vystys dizaino veiksmų planus.
- Vyriausybės sieks įtvirtinti dizaino gebėjimus mažuose ir vidutiniuose versluose integruodamos dizainą kaip pageidaujamą komponentą inovacijų programose. Tai sieks padaryti per mentorystės programas, subsidijas, mokesčių, kredito ir eksporto sistemas, taip pat ir kurdamos specializuotas dizaino programas.
- Vyriausybės vystys vidines dizaino sprendimais paremtų inovacijų kompetencijas. Tai sieks padaryti per specialius dizaino metodų mokymus darbuotojams, įdarbindami dizaino vadybininkus ir įkurdami multidisciplininius inovacijų skyrius.
- Viešojo sektoriaus administratoriai dizainą pripažins kaip inovacijų įgalintoją daugelyje politikos sričių, tokių kaip sveikatos, socialinė, aplinkos, skaitmeninė ir transporto politika. Dizainas taps visuomenės poreikius atliepiančių teisėkūros procesų dalimi.

Studija taip pat numato, jog:

- Reikalingi tolimesni tyrimai, padėsiantys nustatyti, ar dizaino mentorystės programos, subsidijos dizainui, mokesčių kreditai yra sėkmingesnis būdas skatinti dizaino panaudą smulkaus ir vidutinio verslo veikloje.
- Pastebėtas dviejų dizaino taikymo būdų efektyvumas, t.y. (1) dizaino integravimas kaip vieno iš tinkamų komponentų dizaino platesnei inovacijų programai, bei (2) dizaino specialistų rėmimas.
- Daugelis šalių Europoje turi sukūrę iniciatyvas, skatinančias dizaino panaudą. Tačiau jos vykdomos neatsižvelgiant į Europos Sąjungos siūlomos ekosistemos formavimo gaires, o tai stabdo viso turimo potencialo išnaudojimą.

Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politika ES

Dizainas pirmą kartą į Europos inovacijų strategiją įtrauktas 2010 m. Tai iš esmės pakeitė Europos dizaino strategijos formavimą. Patvirtintas Europos lygio dizaino sprendimais grįstų inovacijų veiksmų planas, tokius planus sukūrė ir šalys narės, tokios kaip Danija, Estija, Suomija, Prancūzija ir Latvija. 15 iš 28 šalių-narių dizainą aiškiai nurodė kaip nacionalinės inovacijų strategijos komponentą. Dizainas, kaip inovacijas skatinantis veiksnys, yra nurodomas ir atpažįstamas vietinės ir regioninės politikos mastu, kur dizainas yra integruojamas į strategijas. Tokie pavyzdžiai yra Flandrija (Belgija), Pietų Bohemija (Čekija), Centrinė Suomija, Centrinė Makedonija (Graikija), Velsas (D. Britanija) ir t.t., Dizaino specialistų įtraukimas skatinamas ir vietinių savivaldų institucijose, pavyzdžiui, Lati (Prancūzija), Šv. Itano (Prancūzija), Dublino (Airija), Katovicų (Lenkija), Kento, Monmoufo, Šropšyro (D. Britanija).

pav. 2 Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politikos formavimo lygiai³

Strateginiai dokumentai

- 2015 m. dizaino sprendimais grįstų inovacijų veiksmų planas.
- Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“ (SEC(2010) 1161).
- Šalių dizaino strategijos, pvz., Danijos, Estijos, Suomijos, Prancūzijos ir Latvijos.
- Dizaino inovacijose strategijos (15 iš 28 ES šalių).
- Sumanios specializacijos strategijos (9 regionai 2014 m.).
- Sumanios specializacijos startegijos (9 regionai 2014 m.).
- Ekodizaino direktyva (EK, 2009).

Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų Sąjunga“

2010 metais Europos Komisijos (EK) parengtame dokumente⁴ dizainas akcentuojamas kaip vienas iš sudėtinių sėkmingų inovacijų dalių. Jis įvardijamas prie kūrybiškumo, kuris turėtų būti geriau išnaudojamas. Pagrindiniu kūrybinių inovacijų prioritetu skelbiamos socialinės inovacijos. EK nurodo siekį sukurti geresnį supratimą apie viešojo sektoriaus inovacijas, identifikuoti kuo daugiau sėkmingų iniciatyvų pavyzdžių ir akcentuoti pažangą. Dizaino svarba akcentuojama:

- Per ES finansavimo priemonės, kurios turėtų padėti geriau koordinuoti kūrimą ir įgyvendinimą siekiant didesnio poveikio, patogumo vartotojui. Dizainas prisidėtų ir prie ES kuriamos pridėtinės vertės (2.3. punktas).

³ Kaip vaizdinė medžiaga, nusakanti lygius, iliustracijai naudoti Europos, Didžiosios Britanijos ir Velso kontūrai

⁴ „Inovacijų Sąjungos“ pagrindinės iniciatyvos 2020 m. [Nuoroda](#)

- Atvirumo ir kūrybinio potencialo skatinime siekiama remti visas inovacijų formas ne tik technologines naujoves. Dizainas įvardijamas kaip viena pagrindinių priemonių, kurios idėjas paverčia realybe, pasiūlo vartotojui palankų ir patrauklų produktą. Dokumente taip pat akcentuojama, kad kai kuriose ES šalyse stinga dizaino panaudos strategijų, didėja atotrūkis. Šis sisteminis atotrūkis didžiąja dalimi praėjo nepastebėtas, bet, pasak dokumento, dabar turi būti sprendžiamas (3.3. punktas).
- Progreso numatymo klausimu ketinama pasinaudoti statistiniais duomenimis iš įmanomų ir prieinamų šaltinių. Vis dėlto, dokumente nurodomas poreikis tolimesniems tyrimams siekiant parengti rodiklius, tokius aspektus kaip ne technologinės inovacijos, dizainas, paslaugų inovacijos, ir veiklos regioniniu lygiu (7.2 punktas).

„Inovacijų Sąjungos“ išipareigojimuose nurodoma įkurti Europos dizaino lyderystės tarybą (BEDA), kurios užduotis – pateikti pasiūlymus, kaip dizainas galėtų pagerinti inovacijų strategijos kūrimo situaciją. BEDA tai pavesta daryti per ES ir nacionalines programas, tokias kaip „Europos dizaino meistriškumo“ prekės ženklą.

Europos Komisija numatė įkurti ir Europos kūrybinių industrijų aljansą, kuris turėtų pastiprinti ir viešinti sėkmingus kūrybiškumo pavyzdžius.

Teisėkūra

- MindLab (DK), Experio (SE), Government Digital Service & Cabinet Office Policy Lab (UK)
- Komisijos „Dizainas Europai“ tarpžinybinė grupė
- Europos dizaino lyderystės taryba (BEDA)

Remiantis Danų dizaino centro sukurtų dizaino panaudos pakopų strategija, SEE Platform apskaičiavo, kokioje dizaino politikos stadijoje 2014 m. yra atsidūrusi kiekviena Europos Sąjungos valstybė (pav. 3):

pav. 3 Šaltinis: SEE Platform Bulletin No. 11, Liepa 2014⁵

Siekiant pagerinti esamą situaciją, sukurtas dizaino sprendimais grįstų inovacijų veiksmų planas:

⁵ [Nuoroda](#)

- Propaguoti dizaino svarbą inovacijų politikoje jos formuotojams Europoje.
- Matuoti ekonominę dizaino naudą.
- Koordinuoti besitęsiantį dialogą tarp pagrindinių dizaino sprendimais grįstų inovacijų politikos šalininkų.
- Sukurti galimybių dizaino sprendimais grįstų inovacijų verslų paskatinimui.
- Sukurti galimybes viešojo sektoriaus administratoriams naudotis dizaino sprendimais ir efektyviai dizaino panaudai.
- Stiprinti tyrimų, skirtų dizaino sprendimais grįstų inovacijų efektyvių ir naudojimui draugiškų paslaugų skatinimui.
- Skatinti viešojo sektoriaus atstovų bendradarbiavimą ir patirties dalinimąsi ieškantiems dizaino paremtų sprendimų.

SEE Platforma 2015 m. Dizaino strategijų vertinime nurodo pastebėtą skirtumą tarp politinės vizijos ir politikos įgyvendinimo. Šis vertinimas paskelbtas įvertinus nacionalines šalių strategijos planus. Siekta nustatyti, ar šalių politika yra susijusi su veiksmy planais ir ar šiuose planuose buvo įgyvendinti su dizainu susiję veiksmai. Europoje kariamų veiksmy planų skaičius auga. Vidutiniškai šios strategijos yra nurodomos 23 veiksmyuose.

Atsakingos institucijos Strategijos formuotojai

Europos Komisija

Siekdama paskatinti inovacijų ekonominę naudą, Europos Komisija (EK) įkūrė Europos dizaino lyderystės tarybą (BEDA), kuri rengtų ir koordinuotų europines dizaino panaudos skatinimo ir viešinimo programas.

„Inovacijų Sąjungos“ įsipareigojimuose nurodoma įkurti organizacija, kurios užduotis – pateikti pasiūlymus, kaip dizainas galėtų pagerinti inovacijų strategijos kūrimo situaciją. BEDA tai padaryti galėtų per ES ir nacionalines programas, tokias kaip „Europos dizaino meistriškumo“ prekės ženklą. EK numatė įkurti ir Europos kūrybinių industrijų aljansą, kuris turėtų pastiprinti ir viešinti sėkmingus kūrybiškumo pavyzdžius.

Strategijos vykdytojai

BEDA

2011 m. Europos komisijos įsteigta Europos dizaino lyderystės taryba – BEDA (angl. The Bureau of European Design Associations) šiuo metu jungia 46 narius iš 25 Europos valstybių. Jos nariais gali būti dizaino skatinimo centrai, kitos viešai finansuojamos organizacijos, dizainą skatinančios nacionaliniu ir regioniniu mastais. Tai taip pat ir profesinės ir prekybinės asociacijos, skirtos dizaineriams visoje Europoje. Šios asociacijos atstovauja daugiau kaip 400 000 dizainerių visoje Europoje, kurie, savo ruožtu, atstovauja kiekvieną dizaino discipliną, pavyzdžiui, pramoninį,

interjero, skaitmeninį dizainą ir prekės ženklavinimą. Įsikūrusi Briuselyje, BEDA yra pelno nesiekianti organizacija, išsilaikanti iš narių mokesčių. Kartą per du metus nariai renka direktorių tarybą, prezidentą ir jo pavaduotojus Briuselyje.

Europos kūrybinių industrijų aljansas

Europos kūrybinių industrijų aljansas – ECIA (angl. European Creative Industries Alliance) yra integruota strateginė iniciatyva, strategiją jungianti su 8 konkrečiais inovacijų čekių veiksmis siekiant geresnio finansavimo, jungimosi į klasterius, kompetencijų ir bendradarbiavimo. Tai atvira platforma, vienijanti politikus ir verslo paramos specialistus iš 28 organizacijų ir 12 šalių. Jų bendras tikslas – formuoti bendruomenę Europoje, aktyviai remiančią kūrybines industrijas kaip konkurencingumo, darbo vietų kūrimo ir struktūrinių pokyčių priemonę, kuri padėtų sukurti ir išbandyti geresnes strategijas ir priemones kūrybinių industrijų vartotojams.

DESIGN
FOR
EUROPE

Design for Europe

Anot Europos darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo strategijos „Europa 2020“, dizainas – vis labiau pripažįstamas pagrindiniu dalyku ir veikla siekiant idėjas pateikti rinkai ir jas paversti patraukliais ir paprastais naudoti produktais arba paslaugomis. Nors dizainas vis dar dažnai siejamas tik su estetika, jo taikymo galimybės yra kur kas platesnės. Sistemingiau naudojant dizainą kaip priemonę į vartotojus ir rinką orientuotoms inovacijoms skatinti visuose ekonomikos sektoriuose, kartu su moksliniais tyrimais ir technologine plėtra (MTTP), padidėtų Europos konkurencingumas. Dėl to Europos Komisija (EK) 2014m. iniciavo programą „Dizainas Europai“, kurios rėmuose būtų įgyvendintas „Inovacijų grįstų dizaino sprendimais veiksmų planas“.

SEE platforma

„SEE platforma“ yra 11 Europos partnerių tinklą su vyriausybe įtraukianti organizacija, siekianti dizainą integruoti į inovacijų strategijas ir programas. 2012-2015 m. SEE buvo finansuojama Europos Komisijos ir valdoma PDR – Tarptautinio dizaino tyrimo centro Kardifo metropolitiniame universitete.

Platforma pateikia duomenis iš dizaino sektoriaus ir jos plėtros, vystymo analizes, lygina šalių dizaino įsisavinimo ir panaudos lygius.

Finansavimas

Pasak 2015 m. dizaino strategijos stebėsenos analizės, finansavimas – tai vienas iš pagrindinių valdžios instrumentų, naudojamų inovacijų skatinimui. Vis dėlto, dizainas dažnu atveju nėra įtraukiamas į pagrindines inovacijų finansavimo programas. Europoje nuolat didėja skiriamų inovacijų čekių skaičius, subsidijos, dotacijos, mokesčių kreditai, tačiau vis dar reikalingi išsamesni tyrimai, padedantys nustatyti ir pagrįsti dizaino projektų tinkamumą šiems mechanizms. Ten, kur dizaino projektai gali pretenduoti į finansavimą, dažniausiai nėra specifinio aprašo, dizainas nėra išskiriamas ar akcentuojamas, tad dažnu atveju tokių inovacijų kūrėjai nežino apie jiems palankias finansavimo galimybes. Suinteresuotos dizaino inovacijų šalys turėtų labiau įsitraukti į dialogą su finansavimo įstaigomis ir demonstruoti dizaino vertę inovacijoms.

2015 m. Europos Sąjungoje įgyvendinti 11 bendrai finansuojami projektai, kuriais skatinamos dizainu grindžiamos inovacijos strateginėse veiksmų plano srityse. Jie finansuojami pagal Konkurencingumo ir inovacijų programą⁶ ir yra susiję su Europos dizaino inovacijų iniciatyva, kuri padeda naudoti dizainą kaip į vartotojus orientuotą inovacijų priemonę.

Europos sąjungos fondai:

- Horizontas 2020 – didžiausia kada nors egzistavusi ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programa. Ji prisideda prie naujų mokslo perversmų, atradimų ir pasaulinio lygio naujovių, puikias idėjas iš laboratorijos perkeldama į rinką.
- €Design – dizaino vertės nustatymas (pagal jį tobulinamas dizaino, kaip ekonominio vertės kūrimo veiksnio, vertinimas);
- „IDeALL“ – visiems prieinamas dizainas „gyvosiose laboratorijose“ (užmezgant ryšius tarp dizainerių ir inovacijų ekosistemų, siekiant įmonių konkurencingumo didinimo);
- EHDM – Europos dizaino valdymo namai (stiprinami dizaino valdymo viešajame sektoriuje gebėjimai);
- „Platforma SEE“ – dalijimasis patirtimi Europoje – politikos inovacijų dizainas (dalijantis geriausia patirtimi dizainas integruojamas į inovacijų politiką);
- „DeEP“ – dizainas Europos politikoje (dizaino inovacijų politikos poveikį padedantys suprasti vertinimo rodikliai);
- REDI – „Kai regionai skatina verslininkus kurti naujoves“ (dizainu skatinamos inovacijos regioninėse inovacinėse ekosistemose).
- Design for Europe – Europos Komisijos (EK) 2014m. inicijuota Inovacijų grįstų dizaino sprendimais veiksmų plano“ įgyvendinimui.
- SPIDER – *Supporting Public Service Innovation using Design in European Regions*) oficialiai įkurtas 2013 m. sausio 1d. ir tęsėsi iki 2015 m.
- PROUD (angl. People Researchers Organizations using Design for co-creation and innovation) – programa skirta tarpšaliai bendrakūrstės plėtrai, naudojant dizaino metodus tų paslaugų, produktų ir procesų bendrakūrimui, kurie tenkina dar nesusiformavusius poreikius. INTERREG IVC projekto dalis
- DAA (angl. Design-led Innovation for Active Ageing) – Europos regionų plėtros fondų ir INTERREG IVC programa, skirta dizaino sprendimais grįstų inovacijų įgalinimui sprendžiant senėjančios visuomenės iššūkius skirtinguose Europos miestuose.

Dizainas gali būti integruotas į esamas mokesčių kredito schemas, inovacijų čekių schemas, eksporto skatinimo schemas, mokymo programas, akademijos ir pramonės bendradarbiavimo finansavimo dalimi, taip pat mokslinių tyrimų ir viešųjų konkursų dalimi nereikalaujant rimtų programos pakeitimų.

⁶ [Nuoroda](#)

Table 4: Business and Public expenditure on R&D and design at national level

		BERD € million ¹¹ / GDP ¹²		BED € million / GDP		PERD € million ¹³ / GDP		PED € million / GDP	
Denmark ¹⁴	€ million	4 931	1.98%	938	0.38%	161	0.06%	4.0	0.0016%
	GDP	248 975		248 975		248 975			
Estonia ¹⁵	€ million	117	0.63%	:	:	31	0.17%	3.7	0.0199%
	GDP	18 613		18 613		18 613			
Finland ¹⁶	€ million	4 854	2.51%	400	0.21%	634	0.33%	6.2	0.0032%
	GDP	193 443		193 443		193 443			
UK ¹⁷	€ million	18 731	0.99%	50 000	2.63%	2 876	0.15%	10.5	0.0006%
	GDP	1 899 098		1 899 098		1 899 098			
EU-27	€ million	152 478	1.17%	:	:	32 528	0.25%	:	:
	GDP	13 068 601		13 068 601		13 068 601			

pav. 4 EU viešojo ir privataus sektoriaus išlaidos MTEP ir dizainui nacionaliniu lygiu

Tolimesni tyrimai reikalingi siekiant nustatyti, ar mentorystės ir įvairios subsidijų programos padeda dizainą įtraukti į įmonių veiklą. Vis dėlto, kyla iššūkių siekiant įvertinti dizaino paramos ir skatinimo programas.

ŠALIŲ ANALIZĖ

2016 m. gegužę Lietuvoje pirmą kartą surengtos dizaino politikos dirbtuvės. Jas vedė HDR Vello dizaino tyrimų centro vadovė ir programos „Dizainas Europai“ politikos bei strategijos ekspertė Dr. Anna Whicher. Po dirbtuvėse padarytų išvadų ir Lietuvos dizaino ekosistemos analizės, ji rekomendavo gerųjų pavyzdžių siūlo ieškoti aplink – įvertinti Estijos edukacinę sistemą, kur dizainas ir jo sprendimų būdų mokymasis įtrauktas į pradinį mokyklų mokymo programas, panagrinėti Vello vyriausybės mentorystės ir dizaino rėmimo programas verslui, ar kitų šalių dizaino sprendimų taikymą viešajame sektoriuje ar net šalies valdyme, kaip tai daro Didžioji Britanija, Prancūzija, Vokietija, Danija.

Šiam užsienio šalių tyrimui, būtent ir buvo pasirinktos trys šalys – Didžioji Britanija, Danija ir Estija. Jų dizaino sprendimais paremtų inovacijų ekosistemos analizė parengta pagal ankstesniuose skyriuose minėtą dizaino sprendimais paremtų inovacijų skatinimo tipologiją.

Atvejo analizė: Didžioji Britanija

pav. 5 Shutterstock.com / Skrendu.lt nuotr. / Big Benas, Londonas, Didžioji Britanija

Didžioji Britanija – viena iš dizaino sprendimais paremtų inovacijų sektoriaus šalių lyderių. Šios srities rėmimas ir skatinimas yra integruota nacionalinės inovacijų politikos dalis. Per pastaruosius metus šalies valdžia daug dėmesio skyrė dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimui, dizaino ir MTEP projektų vystymui, bei šios industrijos ir gamybos plėtojimui reikalingų įgūdžių lavinimui.

Už dizaino sprendimais grįstų inovacijų plėtrą ir skatinimą tiesiogiai yra atsakingas Verslo, energijos ir industrinės plėtros departamentas⁷. Departamento veikla buvo sukurta keletos centrinės valdžios iniciatyvų, specialiai skirtų dizaino skatinimui. Viena iš svarbiausių – Britų dizaino tarybos įkūrimas (nuo 1944 m.). Ši taryba yra DB valdžios patariamasis organas dizaino klausimais, o jos svarba išliko stipri iki šių dienų.

Nuo 2002 m. dizainas yra privaloma disciplina vaikams iki 16 m. kiekvienoje šalies mokykloje. Dauguma dizaino tyrimų ir investicijų sričiai paremti ir paskatinti veikia nacionaliniai akademiniai tyrimo fondai, Meno ir humanitarinių tyrimų taryba šią sritį skatino didelėmis investicijomis.

Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politika

Dizaino sprendimais paremtų inovacijų ekosistemą šalyje galima suskirstyti į 5 grupes (pav. 6). Tai:

- valstybinės institucijos ir valdymas. Tai už srities strategiją ir finansavimą atsakingos institucijos ir asmenys. Valdžios organai kiek mažiau, tačiau vis vien atlieka tarpininkavimo rolę ir patiria naudą;
- konsultantų ir profesionalų sektorius. Tai iš dalies ir naudos gavėjai;
- akademiniai tyrimai ir išsilavinimas yra ta grupė, kuri taip pat iš dalies tarpininkauja, gauna naudos ir geba įvertinti taikytų strategijų pasiektus rezultatus. Šalyje veikia 7 aukštojo mokslo įstaigos, ruošiančios dizaino specialistus ar vykdančios tyrimus šioje srityje;
- sektoriaus skatintojai, kurie veikia strategijų kūrimo ir tarpininkavimo lygmenyje, jiems aktualus finansavimas ir programų vertinimas;
- naudos gavėjai, kuriems būtent ir kuriamos dizaino sprendimais paremtų inovacijų programos, skatinimo priemonės ir kt.

pav. 6 Didžiosios Britanijos dizaino sprendimais grįstų inovacijų ekosistemą vizualizacija

⁷ [Nuoroda](#)

Strateginiai dokumentai

Didžiojoje Britanijoje nuo 2012 iki 2016 m. veikė per 13 dizaino strategijos ir skatinimo programų. Didžiausios iš jų skirtos dizaino pasiūlos vystymui reikalingų palankių sąlygų kūrimui ir geresnio supratimo apie dizaino svarbą ir naudingumą viešinimui. Tokių programų dalyviai – smulkaus ir vidutinio verslo įmonės (SVĮ), mokslininkai ir aukštojo mokslo institucijos, kuriems ir buvo skirta daugiausiai paramos. Apdovanojimai ir techninė pagalba skirta jaunųjų profesionalų ir studentų skatinimui.

Šalyje dizaino sprendimais grindžiamas inovacijas reglamentuoja du strateginiai dokumentai:

- 2015-2019 m. dizaino inovacijose strategija
- Mokslo ir inovacijų strategija 2014 m.

2015-2019 m. dizaino inovacijose strategija

Strategija apibrėžia 5 kertines sritis, kuriomis skatinamos dizaino sprendimais grįstos inovacijos. Siekiama:

1. skatinti dizaino naudojimą ankstyvoje veiklos stadijoje ir akcentuoti dizaino sprendimais grįstų inovacijų vertę;
2. suburti dizaino ir technologinių sprendimų bendruomenes nacionaliniu ir vietos regionų mastu;
3. ankstyvoje organizacijos veiklos stadijoje finansiškai remti aukštos kokybės dizainu pagrįstas veiklas, siekiant įkvepiančių idėjų radimosi ir tolimesnio vystymosi šalies prioritetinėse plėtros srityse;
4. investuoti į dizaino panaudą plėtojant įvairaus profilio bendradarbyse grįstus projektus;
5. remti ir skatinti žinių dalinimąsi ir dizaino įgūdžių gerinimą, įskaitant ir žinių perdavimo partnerystės programas bei komandiruotes.

Mokslo ir inovacijų strategija 2014 m.

Dizaino svarbą inovacijoms akcentuoja ir 2014 m. Didžiosios Britanijos mokslo ir inovacijų strategija. Joje dizainas minimas prie daugelio iš konkrečių mokslo sričių⁸, tokių kaip:

- vienas iš svarbiausių ne technologinių komponentų inovacijų gamyboje (1.10 punktas);
- svarbiu įgūdžiu, reikalingu naujos kartos mokslininkams, technikams ir inžinieriams, dirbantiems atominėse elektrinėse (1 skyriaus išvados);
- pramonėje matoma daug galimybių, kur dizaino sprendimais grįstos inovacijos galėtų padėti (pavyzdžiui, tiriant technines ir finansines mažųjų modulinų reaktorių pritaikymo verslui galimybes). Tam turi būti formuojami įgūdžiai, palanki ilgalaikė politinė aplinka (1 skyriaus išvados);
- techninio ir profesinio ugdymo srityje dizainas minimas kaip vienas bendras kūrybos ir norimo rezultato pasiekimo būdas. Tam specialiai kuriamas mokymų modelis (2.15 punktas);
- itin svarbi pameistrystės apmokymų dalis (3 skyriaus išvados);
- partnerystės tarp aukštojo mokslo ir verslo priemonė (5 skyriaus išvados);

⁸ [Nuoroda](#)

- dizaino svarba ir nauda mokesčių sistemoje (5.7 punktą).

Atsakingos institucijos Strategijų formuotojai

Šaliai dizaino sprendimais grįstų inovacijų politikos strateginius dokumentus pateikia dvi organizacijos: (1) Verslo, energijos ir pramonės strategijos departamentas bei (2) „Innovate UK“ inovacijų agentūra.

Verslo, energijos ir pramonės strategijos departamentas

Departamentas vienija verslo, pramonės strategijos, mokslo, inovacijų, energijos ir klimato kaitos sritis. Departamentas atsakingas už visapusės pramonės strategijos kūrimą, verslo ir valdžios santykių iniciavimą, saugios energijos, kuri taip pat yra švari, patikima ir prieinama, užtikrinimą. Departamentas taip pat siekia ir veikia siekdamas užtikrinti šalies lyderystę mokslo, inovacijų ir tyrimų srityse, kovoja su klimato kaitos problemomis.

Strategijos vykdytojai

Innovate UK

Innovate UK

Didžiosios Britanijos inovacijų agentūra „Innovative UK“ siūlo strateginius pokyčius, tačiau taip pat atlieka vykdomąjį darbą. „Innovate UK“ tiesiogiai dirba su žmonėmis, įmonėmis ar partneriaujančiomis organizacijomis tam, kad rastų ir vystytų mokslines ir technologines inovacijas, kurios, savo ruožtu, skatintų Didžiosios Britanijos ekonomiką. Tai pasireiškėtų produktyvumo didėjimu, naujų darbų ir darbo vietų kūrimo galimybėmis, eksportu. „Innovate UK“ tikslas – skatinti ir išlaikyti šalies konkurencingumą globalioje rinkoje siekiant ateities gerovės.

Nedepartamentinė vieša įstaiga Technologijų strategijos taryba naudoja „Innovative UK“ kaip prekybinį pavadinimą.

„Innovate UK“ yra parengė dizaino inovacijose strategiją 2015-2019 m.

Design
Council

Britų dizaino taryba

Didžiojoje Britanijoje nuo 1944 metų veikia Britų dizaino taryba, kuri savo veikla siekia pagerinti žmonių gyvenimus į pagalbą pasitelkiant dizainą. Daugiau nei 7 dešimtmečius gyvuojanti organizacija 2011 metais susijungė su vyriausybės patariamuoju organu statomų objektų dizainui – Cabe (angl. Chartered Association of Building Engineers). Organizacija skatina dizaino sprendimais grįstas inovacijas (pav. 7), propaguoja dizaino mąstymo naudojimą.

viešajame sektoriuje išleista 50 000 mln. eur.¹¹ dizainu ir jo skatinimui. „SEE Platform“ duomenimis¹², nuo 2012 m. viešojo sektoriaus išlaidos dizainui padidėjo 34 proc. Viena sėkmingiausių programų laikoma Dizaino lyderystės programa verslui (angl. Design Leadership for programme business)¹³, jos įgyvendinimui skirta per 1,64 mln. eur. Šiuo metu vykdoma apie 16 dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimo programų, už kurių vykdymą atsakingos skirtingos valstybinės institucijos ir centrai.

Kitos programos

Programa	Nuoroda
Cracking ideas competition	http://crackingideas.com/competitions
Knee High Design Challenge	http://www.designcouncil.org.uk/what-we-do/knee-high-design-challenge
Learn technologies: Design for impact – SBRI	https://www.gov.uk/government/publications/learning-technologies-design-for-impact-2015
Chiasma Funding	https://www.crunchbase.com/organization/chiasma/funding-rounds
UK Creative Industries International Strategy	http://www.thecreativeindustries.co.uk/media/252528/ukti_creative_industries_action_plan_aw_rev_3-0_spreads.pdf
Innovation Vouchers	https://www.gov.uk/government/collections/innovation-grants-for-business-apply-for-funding
Design support for science and technology innovation	https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/DC_FINAL_designsupport_prospectus_scitech_web.pdf
Creativeworks London Entrepreneur-in-residence	http://www.creativeworkslondon.org.uk/entrepreneur-in-residence-scheme/
Designing Demand	https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/Designing%20Demand_Executive_Summary_Final.pdf
Innovate UK Creative Industries Strategy 2013-2016	https://connect.innovateuk.org/web/creativektn/article-view/-/blogs/technology-strategy-board-launches-creative-industries-strategy-2013-16-
Creativeworks London Voucher Scheme	http://www.creativeworkslondon.org.uk/creative-voucher-scheme/
Knowledge Exchange Hubs for the Creative Economy	http://thecreativeexchange.org/reports/CX_Final_Report.pdf
Creativeworks London Boost	http://www.creativeworkslondon.org.uk/cw-press/boost-video/
Creativeworks London Research-in-residence Scheme	http://www.creativeworkslondon.org.uk/phd-in-residence-scheme/
Spark	http://www.designcouncil.org.uk/what-we-do/design-council-spark

Paskatos bendruomenei

JK yra plėtojamos 6 nacionalinio masto programos (lentelė 2), skatinančios dizaino sprendimais grįstų inovacijų sektoriaus plėtrą. Šios programos, iniciatyvos, projektai gali būti finansuojami ne tik viešojo, bet ir privataus sektoriaus.

¹¹ SEE Platform analizė, 13 psl., [nuoroda](#)

¹² SEE Platform analizė, 12 psl., [nuoroda](#)

¹³ Design Leadership Programme for business, Dizainas Europai, [nuoroda](#)

Programos ir apdovanojimai	Nuoroda
NowCreate	http://www.dandad.org/en/nowcreate/
RSA Student Design Awards (2015-2016)	http://sda.thersa.org/
The SBID International Design Excellence Awards 2016	https://www.internationaldesignexcellenceawards.com/
FLUID Diversity Mentoring Programme	https://fluidmentoring.org.uk/
TwentyTwenty	http://www.20.20.co.uk/
Metamorphosis 2016	http://www.aatcc.org/wp-content/uploads/2015/09/2016-C2C-Student-Design-Competition-Flyer.pdf

lentelė 2 Didžiojoje Britanijoje veikiančių dizaino sprendimais paremtų inovacijų sektoriaus dalyvių skatinimo programos

Žinių kūrimas

Tyrimai, galimybių studijos, mokslas

Didžiosios Britanijos švietimo ir tyrimų srityje galioja suskirstymas atsižvelgiant į visai dizaino sprendimais grįstų inovacijų sričiai daromą įtaką. Tai mokyklos ar organizacijos, suteikiančios dizaino išsilavinimą arba mokymus:

- Creativeworks London
- Dundee universitetas
- Lankasterio universitetas
- Karalienės Meri Londono universitetas
- Tyrėjai
- Mokslinių tyrimų centrai
- Universitetai

Statistika

Aktyviai visuomenei ir suinteresuotoms šalims informaciją teikianti ir dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimu užsiimanti Britų dizaino taryba stebi dizaino sprendimais grįstų inovacijų ir dizaino sritis. Akcentuojama dizaino ir dizaino sprendimais grįstų inovacijų nauda ekonomikai ir jos skatinimui.

Tarptautiniu mastu, britų dizaino sritis yra viena didžiausių Europoje, ir antra pasaulyje¹⁴, o sukurta švietimo sistema patraukli dizainerio išsilavinimo siekiantiems žmonėms visame pasaulyje. Situacija nusakoma statistiniais duomenimis, palyginimais. Gauti statistiniai duomenys išreiškiami skaičiais, procentais, pateikiami vizualiai ir aiškiai, nešiojamo lankstinuko, prezentacijos, filmuko formatais, pavyzdžiui (pav. 8)¹⁵.

¹⁴ Britų dizaino taryba, [nuoroda](#)

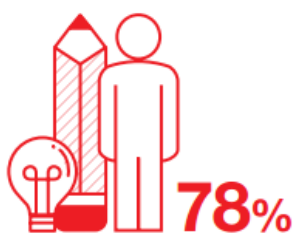
¹⁵ Dizaino ekonomika, Britų dizaino taryba, [nuoroda](#)

Design's contribution to the UK economy is £71.7bn in gross value added (GVA), equivalent to 7.2% of UK total GVA

Workers with a design element to their work were 41% more productive than the average

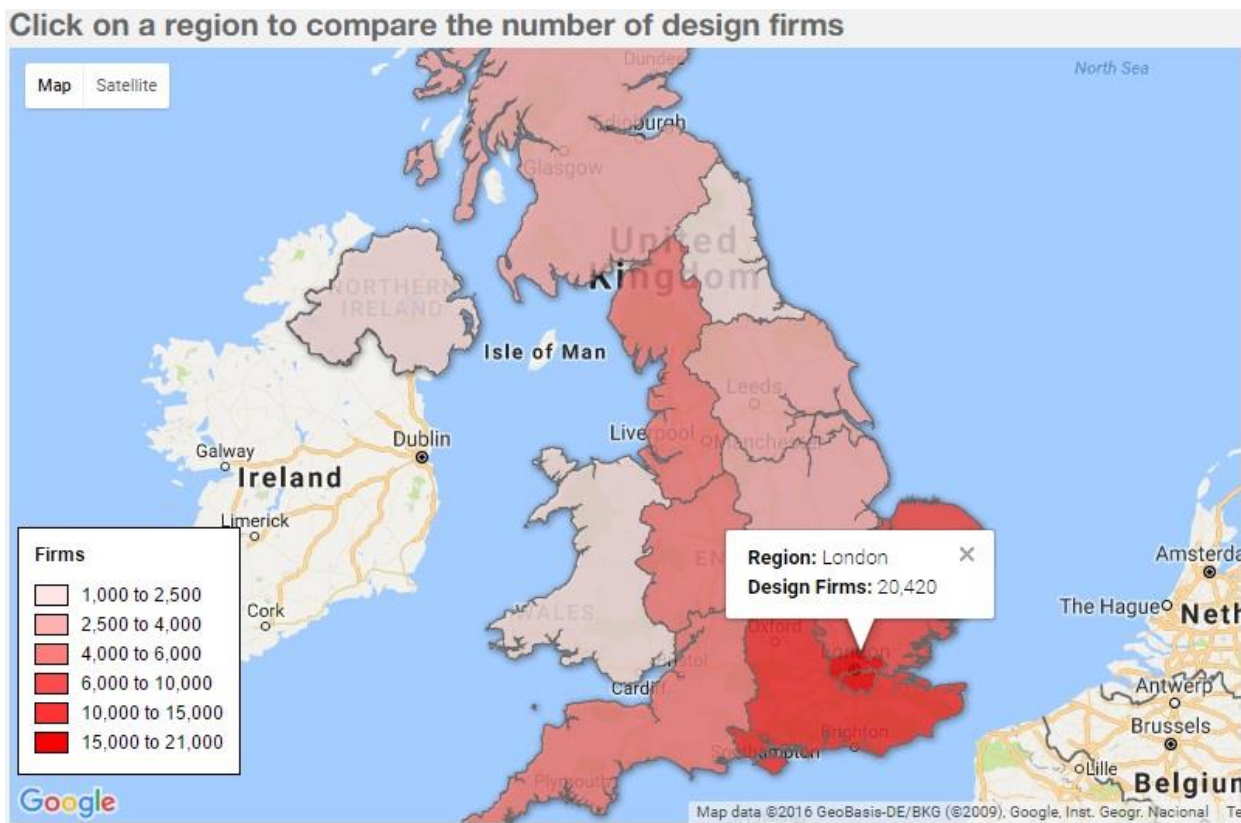
The design economy is mostly male (78% of designers) – compared to 53% of the wider UK workforce

In 2013, the total value of exports where design had made a key contribution was £34bn

pav. 8 Britų dizaino tarybos paskelbta dizaino naudos ekonomikai statistika

Kitas pavyzdys – interaktyvus žemėlapis, aiškiai parodantis, kiek dizaino įmonių yra kiekviename šalies regione (pav. 9).

pav. 9 Interaktyvus Didžiosios Britanijos dizaino įmonių regionuose žemėlapis

Britų inovacijų agentūra „Innovate UK“ 2015-2019 m. dizaino inovacijose strategijoje dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimo svarbą taip pat grindžia statistiniais duomenimis. Pavyzdžiui, 1 į dizainą investuotas svaras sterlingų (£1), verslui gali atnešti:

- > £20 padidėjusių pajamų;
- > £4 grynojo veiklos pelno;
- > £5 gražos iš eksporto.

Žinių taikymas

Dizaino specialistų išsilavinimu rūpinasi ir Britų dizaino taryba. Pastebėta, jog investicijos į aukštąjį mokslą ir dizaino panaudos skatinimą per ją suteikia grįžtamosios vertės ir stimuliuoja privataus sektoriaus augimą. Didelis dėmesys skiriamas ir tyrimams.

Britų dizaino taryba įsteigė Dizaino akademiją¹⁶ (angl. Design Academy). Šios akademijos tikslas – suteikti trumpus 4 dienų kursus dizaino mokyklų studentams, siekiant jiems pristatyti dizaino disciplinas ir supažindinti su šios srities profesionalais. Programa skirta paskatinti studentus aktyviai veikti, išmokyti naujų įgūdžių, įgyvendinti realius projektus, atliepančius visuomenei aktualias problemas. Programoje dalyvauja ne tik dizaino teoretikai, Dizaino tarybos specialistai, bet ir privataus sektoriaus atstovai, tokie kaip kompanijų Apple, Burberry, Google, John Lewis ir kt.

¹⁶ Dizaino akademijos apžvalga 2016m. [Nuoroda](#)

specialistai. 2015-2016 m. metais įsteigtoje programoje dalyvavo 4 šalies universitetai ir 91 studentas, mokoma 14 dizaino disciplinų.

Paklausa

Dizaino sprendimais paremtų inovacijų paklausa yra apibūdinama kaip atskiri žmonės, bendruomenės bei organizacijos, kurios gauna dizaino kaip papildomos paslaugos jiems naudą. Išskiriamos¹⁷ 5 naudos gavėjų grupės:

- Juodaodžiai ir etninės mažumos (BME)
- Piliečiai
- Verslininkai
- Privatus sektorius
- Smulkus ir vidutinis verslas (SME)
- Jaunimas

Kitas dizaino sprendimais paremtų inovacijų paklausą ir vertę nurodantis rodiklis gali būti traktuojamas išlaidų kiekis. 2015 m. „SEE platformos“ duomenimis, Didžioji Britanija yra šalis, Europoje dizaino ir dizaino sprendimams paremtoms inovacijoms išleidžianti daugiausiai. Vien dizaino sektoriui iš viso buvo išleista 50 010,5 mln. eur., MTEP projektams – 21 607 mln. eur. Vis dėlto, daugiausia tiek MTEP, tiek ir dizaino išlaidų patyrė verslo sektorius. Jis MTEP projektams skyrė 6,5 karto, o dizaino – net 4,760 daugiau išlaidų.

pav. 10 Didžiosios Britanijos išlaidų MTEP ir dizaino vystymui diagrama. Šaltinis: Design Policy Monitor 2015

¹⁷ Design Policy 2015, Great Britain, [nuoroda](#)

Atvejo analizė: Danija

Danija pasaulyje itin atpažįstama dizaino ir dizaino sprendimais grįstų inovacijų sistemos lyderė. Danijos dizaino centras ne tik rūpinasi šalies dizaino ir dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimu ir populiarinimu šalyje, tačiau kuria „Dizainas Europai“ skirtas strategijas, vertinimo matricas, konsultuoja ekonomiką per dizainą skatinti dar tik pradedančias šalis Europoje. Šalis pasižymi dizaino strategijos analizavimo ir skatinimo metodikos kūrimu (dizaino panaudos pakopos) pasaulyje.

Dizaino sprendimais grįstų inovacijų politika Strateginiai dokumentai

2003 m. Danijos vyriausybė patvirtino ketverių metų nacionalinę **Danijos augimo strategiją**, kurioje dizainas yra apibrėžiamas tarp penkių kertinių sričių skatinančių Danijos ekonomikos augimą ir inovacijų plėtrą. Strategijoje pažymima, kad kompanijos, kurios į savo veiklą įtraukia dizainerius, ar įsigiję dizaino paslaugas, vidutiniškai eksportuoja 34% savo apyvartos, kuomet kompanijos, kurios dizaino sprendimų netaiko pasiekia 18%. Taip pat pažymima, kompanijos konstruktyviai dirbusios su dizaineriais per penkerius metus padidino savo apyvartą 22%.

Danijos augimo strategija išskiria pagrindinius uždavinius dizaino sektoriaus plėtrai. Buvo numatyta, kad dėmesys būtų nukreiptas į Danijos dizaino centro įgalinimą administruoti verslo paramos priemones, taip pat buvo numatyta Danijos dizaino vertinimo sistemą pritaikyti tarptautinių reitingų kontekstui. Didelis dėmesys išskirtas dizaino edukacijos plėtrai. Pirmiausia išskirtas dizainerių, kaip kūrybinių industrijų profesionalų, profesinio rengimo tobulinimus bei verslo ir dizaino elementų integravimas aukštojo mokslo sistemoje. Plėtra, strateginiu lygiu, taip pat numatyta ir dizaino tyrimų centrui prie Karališkosios dizaino ir architektūros mokyklos.

Atsakingos institucijos Strategijų formuotojai

Verslo ir augimo ministerija

Danijos verslo ir augimo ministerijos tikslas yra kurti aplinką inovatyviam ir į globalias aplinkybes orientuotam Danijos verslui ir piliečiams. Ministerija koordinuoja politikos sritis bendram verslo aplinkos gerinimui, verslo reguliacijai, investuotojų pritraukimui, autorinių teisių apsaugai, konkurencijos ir vartotojų teisių užtikrinimui.

Savo kompetencijos sferoje, Verslo ir augimo ministerija kuruoja verslo paramos dizainu (ir jo sprendimais) programas bei bendradarbiauja su Danijos dizaino centru užtikrindama dizaino strateginių tikslų ir politikos tęstinumą.

Danijos kultūros ministerija

Danijos kultūros ministerijos politinės veiklos sritys įtraukia vaikų ir jaunimo kultūrą, regioninės kultūros plėtrą bei jų bendradarbiavimą su vietinės savivaldos institucijomis, kūrybinių industrijų bei kūrybiškų verslų plėtrą ir kultūros, kūrybinių industrijų bei menų edukaciją.

Kultūros ministerijos kompetencijoje yra dizaino edukacijos programos viduriniame, aukštesniajame ir auštajame lygiuose.

Strategijų vykdytojas

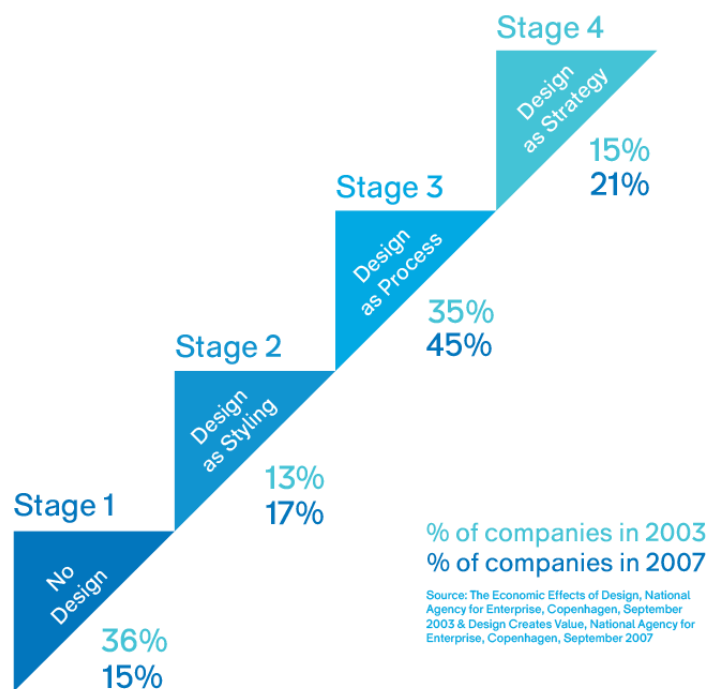
Danijos dizaino centras

Danijos dizaino centras (DDC) buvo įkurtas 1978 m. Jo tikslas, buvo kelti Danijos gaminių patrauklumą užsienio rinkoms ir didinti vietos verslų apyvartą, viešinant jiems dizaino naudas.

1998-2003 metais DDC atlikta pirmoji Danijos kompanijų apklausa parodė, kad dizaino paslaugas įsigiję kompanijos 22 % padidino savo grynąjį pelną (bendrai 8 mlrd. Eur.). Kadangi tai smarkiai skyrėsi nuo pelno, kurį uždirbo į dizainą neinvestavusios kompanijos, DDC padarė išvadą, kad yra neatsiejamasis ryšys tarp kompanijos pelno ir investicijų į dizainą dydžių.

Dizaino kategorizacijai apibrėžti, 2001 m. DDC sukūrė tyrimo mechanizmą, dizaino panaudos pakopas arba „dizaino laiptus“, kuriuo yra matuojamas dizaino panaudos versle lygis. Kuo aukščiau kompanija yra pagal dizaino panaudos pakopas, tuo didesnę dėmesį verslo strategijoje yra skiriama dizainui. Šis metodas iki dabar yra ekonominės dizaino naudos vertinimo pagrindas.

Dizaino panaudos pakopų pagrindu, 2007 m. DDC atliko dar vieną nacionalinę apklausą, kuri parodė, kad vis daugiau verslų per 2003-2007 m. į savo veiklas įtraukė dizainą. Dizainą procesų efektyvinimui savo veikloje naudojo 10 % daugiau įmonių (35 % 2003 m. ir 45 % 2007 m.), dizaino metodus į strateginius valdymo sprendimus įtraukė 6 % daugiau kompanijų (15 % 2003m. ir 21 % 2007 m.)

Šis paklausos pokytis, kartu su Danijos augimo strategija suteikė DCC naujus tikslus. Be informacijos apie dizainą, jo naudą ir daniško dizaino pasiekimus, DDC pradėjo vykdyti verslo paramos programas padedančias kompanijoms kilti dizaino panaudos pakopomis. 2010 m. šiuo tikslu buvo pradėtos vykdyti dvi programos: „Design Boost“ ir „360° Design“.

Finansai

DDC verslo paramos Programos

Per dvejus metus 2010-2012, Danijos verslo ir augimo ministerija investavo 290 tūkst. EUR į dvi verslo skatinimo dizainu projektus – **Design Boost** ir **360° Design**. Šie projektai vyko paraleliai ir buvo skirtos dviem tikslinėms auditorijoms atsižvelgiant į Dizaino panaudos pakopų vertinimą.

Design Boost

„Design boost“ buvo skirta kompanijoms esančioms pirmoje ir antroje dizaino panaudos pakopose. Ši programa pakvietė po du darbuotojus (iš kurių vienas turėjo užimti vadovaujančią poziciją) iš penkių skirtingų kompanijų, į dviejų savaitių ilgio pusdienio mokymus ir dirbtuves. Programos „Design Boost“ tikslas buvo suteikti šiems vadovams tinkamas kompetencijas apie visas dizaino suteikiamas galimybes ir naudas.

Programos dalyviai dizaino sprendimus mokėsi taikyti sprenddami skirtingų tipo vadybos problemas. Mokymai taip pat įtraukė ir konsultacijas su produkto, paslaugų ir grafinio dizaino sričių profesionalais. Juose jie galėjo aptarti specifines jų verslo veikloje kylančias problemas. Programos dalyvių rezultatas buvo kiekvienai kompanijai bendromis jėgomis sukurtas dizaino veiklos planas.

360° Design

„360° Design“ programa, buvo skirta kompanijoms, kurios vienaip ar kitaip dizaino sprendimus jau taikė savo veikloje. Buvo tikimasi joms padėti pasiekti trečiąjį ar net ketvirtąjį dizaino panaudos pakopų laiptelį, įtraukti dizainą į įmonės procesus ir strateginį valdymą. Ši programa taip pat kvietė po du vadovaujančią pozicijų atstovaujančius darbuotojus iš dvylikos skirtingų Danijos kompanijų, į keturių dienų ilgio dirbtuves. Dirbtuvių tikslas – parodyti ir paaiškinti, kaip dizainas gali tapti

integralia verslo strategijos dalimi. Kelių dizaino firmų atstovai, vedę šiuos mokymus, pristatė pavyzdinius atvejus, analizuodami požiūrio į vartotoją reikšmę ir dizaino pritaikymą įmonės vadyboje, strategijoje. Dalyviai bei mokymus vedusios kompanijos vėliau galėjo tęsti bendradarbiavimą įdiegiant dizainą į savo kompanijų strategijas.

Kiti DDC vykdomi dizaino populiarinimo projektai:

Projektai	Nuoroda
Dizaino miestai	http://danskdesigncenter.dk/en/design-cities
Dizaino Dimensijos	http://danskdesigncenter.dk/en/designdimensions
Dizainas Sveikatai	http://danskdesigncenter.dk/en/designsundhed
Ateities gamyba	http://danskdesigncenter.dk/en/future-fabrication
Ateities verslo modeliai	http://danskdesigncenter.dk/en/future-business-models
Ateities sveikatos apsauga	http://danskdesigncenter.dk/en/boxing-future-health
Danijos dizaino DNR	http://danskdesigncenter.dk/en/danish-design-dna
CitiesByDesign	http://danskdesigncenter.dk/en/citiesbydesign-0
Kopenhagos gatvės laboratorija	http://danskdesigncenter.dk/en/copenhagen-street-lab
Piliečių namai (Odense)	http://danskdesigncenter.dk/en/citizen-house
„Underbroen“ debatai	http://danskdesigncenter.dk/en/debate-underbroen
ReModel	http://danskdesigncenter.dk/en/remodel
Dizainas augimui	http://danskdesigncenter.dk/en/scaling-design
Dizaino įtakos vertinimas	http://danskdesigncenter.dk/en/exploring-design-impact-0
PLUS	http://danskdesigncenter.dk/en/plus
Dizainas Europai	http://danskdesigncenter.dk/en/design-europe

Žinių kūrimas

Dizaino edukacijos stiprinimui milžiniškas dėmesys buvo suteiktas jau 2003 m. Danijos augimo strategijoje. Į savo veiklos sritis, tuomet, dizaino edukaciją, įsirašė Danijos kultūros ministerija, atsakinga už menų ir kūrybinių industrijų edukaciją. Šiuo metu Danijoje 14 aukštųjų mokyklų savo studijose siūlo dizaino programas suteikiančias akademinės profesijos (AP) bakalauro (BA/Bsc) ar magistro (MA/Msc) laipsnius.

Dizaino tyrimų centras

Nuo 2004 m. iki 2012 m. Danijos karališkojoje dizaino ir Architektūros mokykloje veikė dizaino tyrimų centras. Jo iniciavimas buvo įvardytas vienu iš tikslų Danijos augimo strategijoje 2003 m. Šis centras siūlė doktorantūros studijas tyrusias dizaino sektorių ir jo nauda, taip pat organizavo

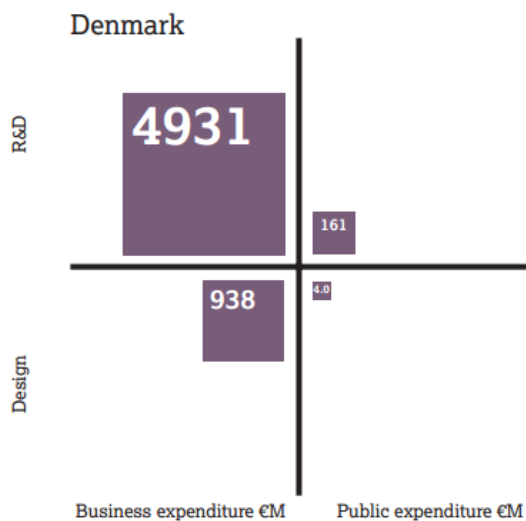
konferencijas ir leido dizaino akademinį žurnalą *Artefact*. Po sėkmingo Danijos dizaino ekosistemos įvertinimo 2010 m. buvo nuspręsta šį centrą uždaryti dėl pasiektų visų jam keltų tikslų. Tai padarius po dviejų metų mokslininkai dirbė dizaino tyrimų centre buvo perkelti tęsti tarpdisciplininės veiklos universiteto architektūros ir taikomųjų menų katedrose.

Paklausa

Dizaino sprendimais paremtų inovacijų paklausą, apibūdinamą DDC strategijoje 2016-2018 m. sudaro kelios grupės, kurios yra įvardijamos, kaip DDC dėmesio sritys juos sudaro:

- Startuoliai
- Smulkus ir vidutinis verslas (SME)
- Viešojo sektoriaus darbuotojai
- Miestų savivaldybės ir bendruomenės.

Pagal išlaidų kiekį, pagal 2015 m. SEE Platformos duomenimis, Danija yra šalis, Europoje dizaino ir dizaino sprendimams paremtoms inovacijoms išleidžianti dizaino sektoriui iš viso 938 mln. eur., MTEP projektams – 4931 mln. eur. Danijoje kaip ir Didžiojoje Britanijoje, daugiausia tiek MTEP, tiek ir dizaino išlaidų patyrė verslo sektorius.

pav. 11 Danijos išlaidų MTEP ir dizaino vystymui diagrama. Šaltinis: Design Policy Monitor 2015

Atvejo analizė: Estija

Estija dizaino sprendimais grįstų inovacijų mažąja lydere tapo neseniai. Su pirmuoju ES paramos etapu 2004-2007 m. Estija dizainą įtraukė į prioritetines kūrybinių industrijų sritis ir konstruktyviai finansavo šį sektorių su kiekvienu metų parama. Šios sferos rėmimas ir skatinimas yra ir integruota nacionalinės inovacijų politikos dalis. Pastaruosius kelerius metus, šalies valdžia daug dėmesio skyrė dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimui. Estijoje buvo įsteigtas Estijos Dizaino centras, kuris pradėjo tarpininkauti teikiant dizaino paslaugas verslui. Šis centras dabar yra vienas iš lyderių Europoje vystant Programą „Dizainas Europai“, paskutinis šios programos suvažiavimas vyko kaip tik ten.

Dizaino politika

Strateginiai dokumentai

2012-2013 m. periodui Estijoje sukurtas Estijos Dizaino veiksmų planas, kuris buvo Estijos Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strategijos 2007-2013 m. dalis. Ši strategija labai aiškiai nustatė tikslus stiprinti dizaino vertę nacionaliniuose ekonomikos sektoriuose bei siekti Estijos kompanijose platesnio dizaino naudojimo. Strategija numatė remti Estijos verslus, jų inovacijų vystymo procese įtraukiant dizainą. Tokia intervencija buvo siekiama padidinti jų eksporto galimybes. Dizaino veiksmų planas buvo pirmas tokio pobūdžio planas Estijoje, kuris, iš politinės pusės, į savo įgyvendinimą įtraukė Kultūros ministeriją, „Enterprise Estonia“ bei Ekonomikos ir komunikacijos ministeriją. Tarpininkai šiai programai vykdyti buvo Estijos dizaino centras, Estijos dizaino asociacija ir Meno inkubatoriai. Dizaino veiksmų plane buvo numatyta ir galutinė rezultatų vertinimo stadija, į kurią įsitraukė ir Ekonomikos ir komunikacijos ministerija. Nuo 2014 m. dizainas yra administruojamas tik Kultūros ministerijos, o ne ekonomikos ir komunikacijos, kaip būdavo anksčiau. Tai pakeitė ateities tikslus keliamus dizaino sektoriui, dizaino naudos gavėjus. 2016 m. Estijos dizaino centras kartu su Kultūros ministerija pradėjo vystyti naują strategiją dizaino sektoriui, kuri turėti būti skirta 2017-2022 m. periodui. Nors dauguma šios strategijos nuostatų vis dar bus skirtos dizaino įtraukimui į verslus, tačiau šis planas taip pat bus sukonzentruotas ties dizaino švietimu ir dizaino sektoriaus vystymu.

Institucijos

Strategijos formuotojai

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF ECONOMIC AFFAIRS
AND COMMUNICATIONS

Estijos Ekonomikos ir komunikacijos ministerija

Ekonomikos ir komunikacijos ministerija Estijoje vysto nacionalinius strateginius bei politinius planus augimui ekonomikos sektoriuose. Ji yra atsakinga už ekonomikos vystymą ir verslumą, energetikos, turizmo, informacinių technologijų, inovacijų ir vidines Europos Sąjungos rinkas. Estijos Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strategija 2007-2013 m., į kurią buvo įtrauktas ir dizaino veikslių planas, buvo taip pat paruošta Ekonomikos ir komunikacijos ministerijos.

Veikslių plane išskirti tikslai buvo skirti vidinio smulkaus ir vidutinio verslo stiprinimui bei startuolių akseleravimui. Verslo stiprinimo dizaino sprendimais programos, vėliau vystytos Estijos dizaino centro, buvo kuruojamos būtent šios ministerijos.

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF CULTURE

Estijos Kultūros ministerija

Kultūros ministerija Estijoje, kuruoja valstybės kultūrinę, sporto ir paveldo politiką. Ji taip pat yra atsakinga už nacionalinio meno viešinimą, medijų ir audiovizualinių menų teisėkūrą ir jos įgyvendinimą bei tarpdisciplininių menų integraciją į kultūros politiką. Kultūros ministerija taip pat formuoja finansavimo kriterijus kultūros ir sporto bendradarbiavimo iniciatyvoms.

Strategijos vykdytojai

EESTI ESTONIAN
DISAINI — DESIGN
KESKUS CENTRE

Estijos dizaino centras

Estijos dizaino Centras (EDC) pagrindiniu tikslu sau kelia informacijos apie dizaino pridėtinę vertę sklaidos didinimą. EDC veiklos sritys įtraukia dizaino viešinimą, galybių studijų apie dizaino pridėtinę vertę kūrimas bei verslo paramos programų įtraukiant dizaino sprendimus, skatinimas.

Po savo stogu EDC siekia sutraukti dizainerius ir dizaino vadybininkus, startuolius ir verslininkus bei viešojo sektoriaus atstovus, kad inovatyvių Estijoje pagaminamų produktų ir paslaugų eksportas didėtų.

Be verslo paramos programų, EDC taip organizuoja kasmetinį Dizaino turgų, kuriame savo darbus pristato ir turi šansą juos parduoti jaunieji Estijos dizaineriai. EDC turi surinkęs virš 300 skirtingų publikacijų siekiančią nacionalinę dizaino biblioteką atvirą dizaino bendruomenei ir visuomenei. Galiausiai, EDC kartu su Estijos dizainerių asociacija organizuoja Estijos dizaino apdovanojimus bei teikia prizus.

Eesti Disainite Liit
Estonian Association of Designers

Estijos dizainerių asociacija

Estijos dizainerių asociacija – tai Estijos dizaino profesionalų susivienijimas. Ši seniausiai Estijoje veikianti dizaino organizacija atstovauja dizaino bendruomenės interesus teisėkūros, susijusios su šia bendruomene, procesuose. Taip pat, kasmet asociacija organizuoja Talino dizaino nakties renginių ciklą „Disainoo“, bei kasmetinį Talino dizaino festivalį. Estijos dizainerių asociacija įkūrė „Estonian Desine House“, kur galima rasti Estijos dizaino gaminius pritaikytus masinei prekybai ir juos išigyti. Asociacija taip pat įsteigė pirmąjį dizaino apdovanojimą „Bruno“. Tai yra geriausio produkto dizaino apdovanojimas. Įsikūrus EDC, „Bruno“ su kitais nacionaliniais dizaino apdovanojimais yra teikiamas kartą per metus, Estijos dizaino apdovanojimų metu.

Paskatos bendruomenei

„Bruno“ – produkto dizaino apdovanojimas

2006 m. Estijos dizainerių asociacija įsteigė BRUNO produkto dizaino apdovanojimą teikiamą kasmet. Apdovanojimas yra pavadintas dizaino katedros Talino menų akademijoje įkūrėjo, Bruno Tomberg vardu. Šie apdovanojimu yra apdovanojami dizaineriai ir šiuos dizainerius remiančios ar darbinančios kompanijos. Asociacija „Bruno“ apdovanojimu siekia platesnei auditorijai pristato inovatyvius aukštus standartus atitinkančius Estiškus produktus. Apdovanojimo siekis yra paskatinti estus naudotis vietinio dizaino produktais ir paslaugomis, siekiama yra motyvuoti startuolius į savo vystymo procesus įtraukti dizainerius.

Kiti Estijos dizaino apdovanojimai:

- SĀSI jaunojo dizainerio prizas;
- ADC*Estijos grafinio ir tinklalapių dizaino apdovanojimas;
- Paslaugų dizaino apdovanojimas.

Finansai

Programos

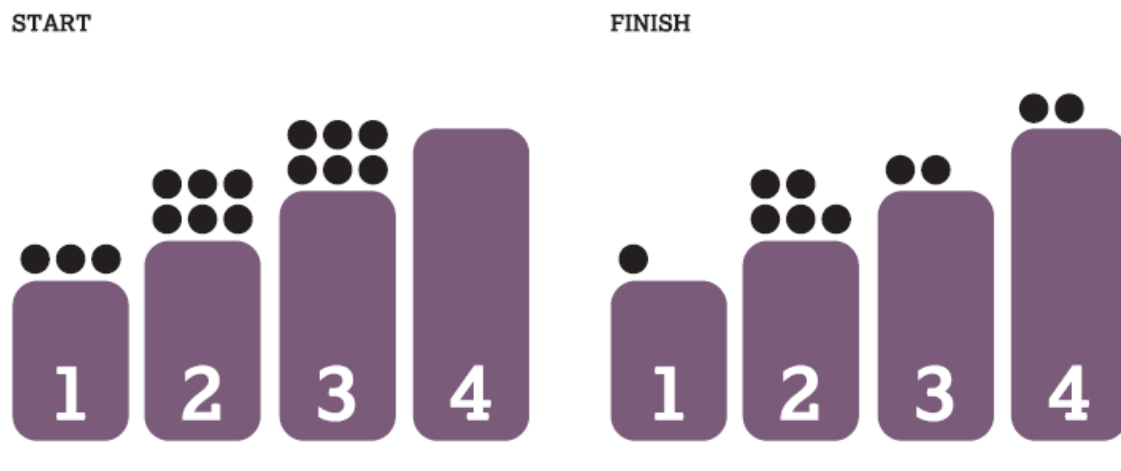
Dizaino buldozeris

„Dizaino buldozeris“ tai Estijos dizaino centro verslo skatinimo programa, vykdyta nuo 2012 m. iki 2014 m. Ji buvo vykdyta suporuojant 10 Estijos įmonių su dizaino vadybininkų konsultacijoms iki 10 val. per savaitę, 20-čiai mėnesių. Apytiksliai kaštai skirti vienai kompanijai buvo iki 12 tūkst. EUR, iš kurių 3 tūkst. EUR ir vystymo procesų kaštus turėjo padengti pati kompanija. „Dizaino buldozerio“ programa prisidėjo prie naujų paslaugų ar produktų įmonėse kūrimo, kurie būtų orientuoti į vartotoją ir rinkos poreikius. Programos tikslai buvo padidinti atrinktų kompanijų ekonominę konkurencingumą ir efektyvumą vietos ir užsienio rinkose.

„Dizaino buldozeris“ įvertino, kiek iš dalyvavusių kompanijų pasistūmėjo dizaino pritaikomumo „laiptais“ (pav. 12). Pradžioje 9 iš 10 kompanijų buvo vertinamos kaip pirmosios ar antrosios pakopos kompanijos (jokio dizaino arba stilizavimas). Programos pabaigoje, trys iš dešimties programų jau naudojo dizaino sprendimus savo kompanijų procesuose, dar dvi, dizaino sprendimais atnaujino savo verslo strategiją. Buldozerio eksperimentas įrodė, kad ne visos kompanijos buvo pasiruošusios dizaino taikymui. Viena iš dalyvavusių kompanijų liko ant jokio dizaino laiptelio ir programos pabaigoje.

Vienu iš didžiausių programos iššūkių Estijos dizaino centras įvardijo veiklos rodiklių rinkimą. Pabrėžiama, kad empirinis duomenų rinkimas matuojant dizaino intervencijų įtaką turi būti sistemiškas, atkreipiant dėmesį į kompanijų išlaidas dizainui ir šių investicijų gražą.

Figure 4: Companies on the Design Ladder at the beginning and at the end of the Design Bulldozer programme:

pav. 12 „Dizaino buldozerio“ rezultatai – įmonių perėjimo į aukštesnį dizaino panaudos lygmenį diagrama

Design Driver

„Design Driver“ – tai Estijos dizaino centro vykdoma dizaino audito paslauga, skirta įmonėms, norinčioms įtraukti daugiau dizaino sprendimų į savo veiklą. „Design Driver“ padeda kompanijai suprasti, kuriame lygmenyje ji galėtų taikyti dizaino sprendimus. Estijos dizaino centro paskirtas dizaino vadybininkas susitinka su kompanijos, dalyvaujančios programoje, įvertina jų siekius, žmogiškuosius ir gamybinius išteklius, pateikia kompanijos vertinimą ir surengia dizaino sprendimų taikymo mokymus įmonės vadybos darbuotojams. Paslaugos trukmė yra 2 mėn. ir kompanijoms ji kainuoja 690 EUR. Likusi paslaugos kaštų dalis yra padengiama Europos regioninio vystymosi fondo lėšomis.

Kiti EDC vykdomi dizaino populiarinimo projektai

Projektas	Nuoroda
Dizaino turgus	http://disainikeskus.ee/our-services/disainiturg
Dizaino žemėlapis	http://disainikeskus.ee/our-services/disainikaart
Dizaino biblioteka	http://disainikeskus.ee/our-services/raamatukogu
Estijos Dizaino apdovanojimai	http://disainikeskus.ee/our-services/disainiauhinnad

Žinių kūrimas

Estijos dizaino centras kartu su Kultūros ministerija pradėjo vystyti naują strategiją dizaino sektoriui, kuri turėti būti skirta 2017 – 2022 metų periodui. Šis planas bus sukoncentruotas ties dizaino švietimu ir dizaino sektoriaus vystymu.

Šiuo metu Estijoje aukštojo mokslo studijos dizaino profesionalams yra siūlomos trijuose universitetuose, Estijos akademijos židiniuose: Tartu Universitete bei Talino Universitete ir Talino taikomųjų menų akademijoje.

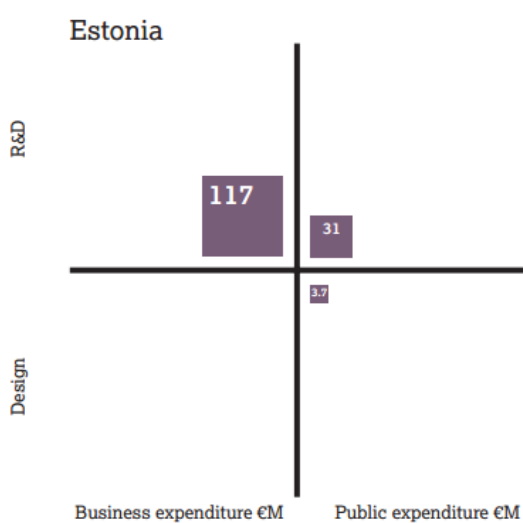
Paklausa

EDC savo veiklos pristatyme įvardija tris sritis, į kurias orientuoja savo veiklą, kad sukeltų didžiausią dizaino paklausą.

- Startuoliai ir verslas
- Viešojo sektoriaus darbuotojai
- Dizaineriai

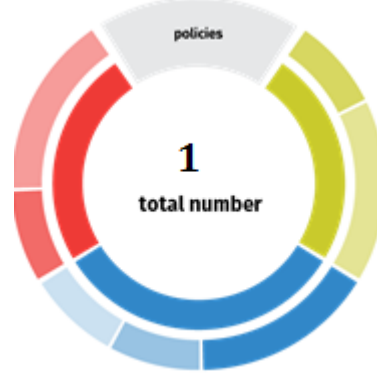
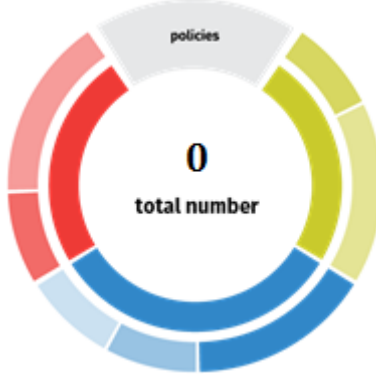
Į paklausos rodiklius įrašę ir dizainerius EDC ekspertai pabrėžia, kad stojančiųjų į dizaino specialybes šalies universitetuose bei jau dirbančių profesionalų skaičiaus didėjimas yra prioritetu EDC strategijoje.

Pagal 2015 m. „SEE platformos duomenis“, pagal išlaidas skirtas MTEP ir dizaino sektoriams, Estijos rodikliai nėra dideli. Galima pastebėti panašią tendenciją, kuomet didžioji išlaidų dalis atitenka privačiajam verslui, jų čia – 117 mln. eur.

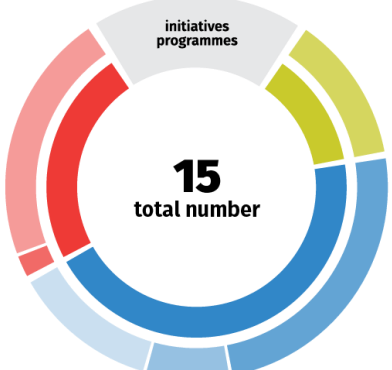

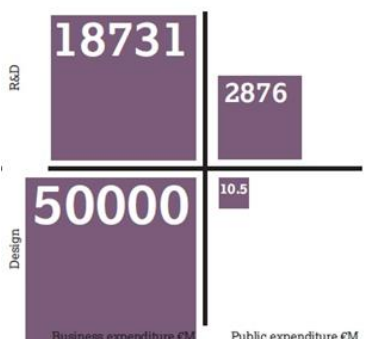
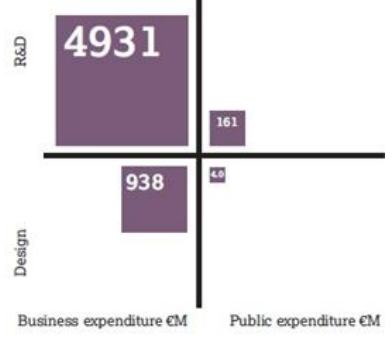
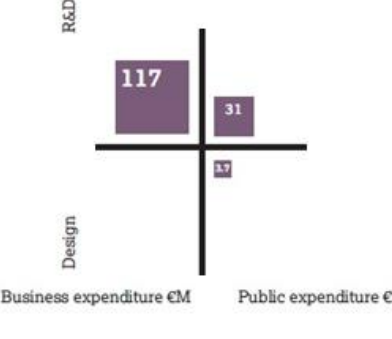
pav. 13 Estijos išlaidų MTEP ir dizaino vystymui diagrama. Šaltinis: Design Policy Monitor 2015

Šalių dizaino sprendimais grįstų inovacijų ekosistemos lyginimas

Didžioji Britanija	Danija	Estija	Lietuva
Dizaino situacija			
<ul style="list-style-type: none"> Dizaineriai: 1,593,600 (2014)¹⁸ Dizaino dalis BVP: 92,535,656 € (£71,700,000)¹⁹ 	<ul style="list-style-type: none"> Dizaineriai: Dizaino dalis BVP: 	<ul style="list-style-type: none"> Dizaineriai: ~ 530 Dizaino dalis BVP: 13 mln. € 	<ul style="list-style-type: none"> Dizaineriai: ~ 2,000 Dizaino dalis BVP: N/A
Politiką formuojanti institucija			
Verslo, energijos ir pramonės strategijos departamentas	Verslo ir augimo ministerija ir Kultūros ministerija	Estijos Ekonomikos ir komunikacijos ministerija Kultūros ministerija	Ūkio ministerija ir Kultūros ministerija
Dizaino strategija			
			
<ul style="list-style-type: none"> Inovatyvios DB dizaino inovacijose strategija 2015-2019 	<ul style="list-style-type: none"> Danijos augimo strategija 	<ul style="list-style-type: none"> Estijos dizaino veiksmų planas 	N/A

¹⁸ Design Council (2015) *The Design Economy - The value of design to UK*, Internetinė prieiga: [Nuoroda](#)

¹⁹ *Ibid.*

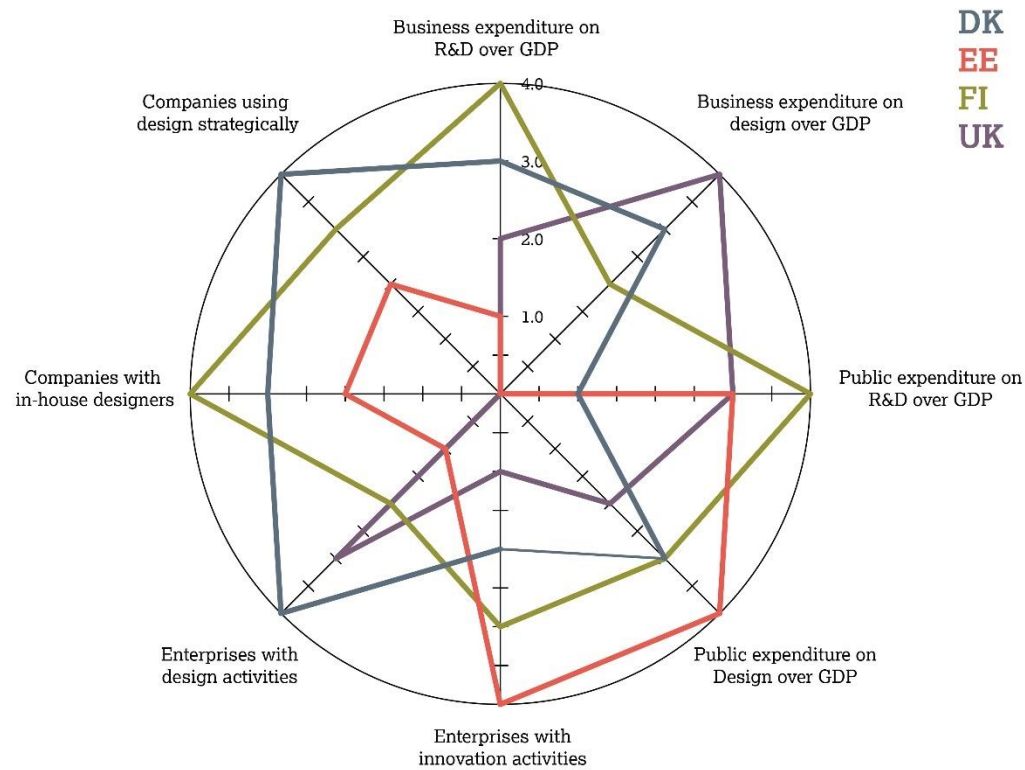
<ul style="list-style-type: none"> DB Vyriausybės mokslo ir inovacijų strategija 			
<p>Programos ir iniciatyvos</p>			
 <p>initiatives programmes</p> <p>15 total number</p>	 <p>initiatives programmes</p> <p>2 total number</p>	 <p>initiatives programmes</p> <p>2 total number</p>	 <p>initiatives programmes</p> <p>1 total number</p>
<p>Išlaidos</p>			
 <p>R&D</p> <p>Design</p> <p>Business expenditure €M</p> <p>Public expenditure €M</p>	 <p>R&D</p> <p>Design</p> <p>Business expenditure €M</p> <p>Public expenditure €M</p>	 <p>R&D</p> <p>Design</p> <p>Business expenditure €M</p> <p>Public expenditure €M</p>	<p>2015m. MTEP projektams skirta 0.75 % BVP – 282,9 mln. Eur. Dizaino srities domėnų nėra.</p>

Dizaino sprendimais grįstų inovacijų paklausą gali nurodyti ir suinteresuotųjų šalių įvertinimas. „SEE platformos“ 2015m. atliktas tyrimas vertino 4 Europos šalių – Estijos, Suomijos, Danijos ir Didžiosios Britanijos dizaino vartotojus juos ir jų veiklą suskirstę į 8 grupes (pav. 14):

- Verslo sektoriaus išlaidas MTEP ir išlaidas dizainui (skaičiuojant nuo BVP).

- Viešojo sektoriaus išlaidas MTEP ir išlaidas dizainui (skaičiuojant nuo BVP).
- Verslininkų su inovacijų veiklomis skaičių.
- Verslininkų su dizaino veiklomis skaičių.
- Įmonės su dizaineriu komandoje.
- Įmonės, naudojančios dizainą strateginiame lygmenyje.

Pagal šiuos rezultatus matyti, kad Danija itin stipriai išvystė dizaino integraciją versle, Estijoje patys verslininkai ir novatoriai skiria daug išlaidų dizaino sprendimams ir plėtrai, o Didžiosios Britanijos vadovybė pirmauja skiriamų lėšų dizaino plėtrai.

pav. 14 Nacionaliniai šalių dizaino sistemų rezultatai: dizaino vartotojai Danijoje, Estijoje, Suomijoje ir Didžiojoje Britanijoje

IŠVADOS

Bendri privalumai

- Kelių šalių pavyzdžiai (ypatingai Estijos ir Didžiosios Britanijos), įrodė, kad viešojo sektoriaus investicijos gali pagerinti dizaino sprendimais grįstų inovacijų ekosistemą ir atnešti konkrečios naudos šalies ekonomikai.
- Dizaino sprendimais grįstų inovacijų sritį daugelyje šalių kuruoja šalies ūkį valdanti ministerija. Tai turi didesnę poveikį inovacijų skatinimui ir yra lengviau pamatuojama ekonominė nauda.
- Daugelyje analizuotų šalių dizaino sprendimais grįstų inovacijų programos skirstytos į keletą kategorijų:
 - komunikacijai ir viešinimui;
 - švietimo ir mokslinių tyrimų plėtrai;
 - mokslo ir verslo partnerystės skatinimui
 - dizaino kompetencijų versle skatinimui.

Bendri trūkumai

- Nors Europos Komisijos inicijuota programa „Dizainas Europai“ siekia suvienodinti dizaino panaudą ir viešinti dizaino sprendimais grįstų inovacijų naudą ekonomikai, situacija Europos Sąjungos šalyse labai skiriasi.
- Daugelyje Europos Sąjungos šalių vis dar nepakanka duomenų apie verslo paramos programų efektyvumą. Didžioji dalis Europos Sąjungos valstybių vis dar neturi dizaino sprendimais grįstų inovacijų verslo paramos programų.
- Išsamūs srities tyrimai Europoje atliekami kas kelerius metus. Tai neatskleidžia greitai kintančio sektoriaus dinamikos.

Sėkmingiausi dizaino sprendimais grįstų inovacijų skatinimo veiksmai pavyzdinėse ES šalyse

Geroji užsienio praktika	Argumentai
Dizaino sprendimais grįstų inovacijų srities įtraukimas į strateginius dokumentus	Danijoje yra nuolat atnaujinama dizaino politika, dizainas kaip prioritetinė sritis įtraukiama į ekonominius strateginius tikslus.
Suinteresuotų šalių vienijimas	Dizaino sektoriaus centralizacija (pavyzdžiui, Britų dizaino taryba, Danijos dizaino centras ir kt.) ženkliai prisideda prie dizaino sprendimais grįstų inovacijų srities plėtos, viešinimo ir naudos ekonomikai skatinimo, taip pat vykdo EK sudarytą dizaino politikos programą. Lietuvai toks organizacinis susivienijimas galėtų padėti skatinti šios srities žinomumą ir teikti naudą ekonomikai.
Statistinės informacijos rinkimas	Didžiojoje Britanijoje surinkti statistiniai duomenys atskleidžia dizaino sprendimais grįstų inovacijų naudą šalies ekonomikai. Tokia praktika leidžia geriau atstovauti šiai inovacijų sričiai ir pagrįsti jos svarbą bei atsiperkamumą.

	Danijoje sritis stiprinama periodiškai atliekamais nuodugniais rinkos vertinimais.
Viešojo sektoriaus švietimas	Siekiant dizaino mąstymo modelio didesnio pritaikomumo Europoje nuolat rengiami dizaino sprendimų pritaikymo mokymai viešojo sektoriaus atstovams. „Dizainas Europai“ inicijuotas, IDEA ir Nesta paruoštas praktinis dizaino sprendimų naudojimo gidas ²⁰ , kuriuo ne tik išreiškiama dizaino mąstymo pritaikymo viešajame sektoriuje svarba, bet ir nurodomi aiškūs ir praktiški sprendimai, padedantys viešojo sektoriaus atstovams naudoti dizainą kasdieniniame darbe.
Mokslo skatinimas	Jauni specialistai skatinami tarptautiniais ir nacionaliniais konkursais, apdovanojimais, ne švietimo organizacijų organizuojamais mokymais, mokymosi programomis (Britų dizaino akademijos pavyzdys).
Mokslo ir verslo bendradarbiavimo skatinimas	Britų „Dizaino akademijos“ pavyzdys, kuomet dizaino disciplinų mokomi studentai, akademija sujungiama su verslo sektoriumi. Jauni specialistai skatinami tarptautiniais ir nacionaliniais konkursais, apdovanojimais, ne švietimo organizacijų organizuojamais mokymais, mokymosi programomis.
Dizaino kompetencijų skatinimas versle	Sėkminga Estijos „Design Driver“ dizaino audito paslauga, skirta įmonėms, norinčioms įtraukti daugiau dizaino sprendimų į savo veiklą – puikus pavyzdys Lietuvai, siekiant paskatinti įmones daugiau taikyti dizaino sprendimų savo veikloje. Verslas naudoti dizaino sprendimus sėkmingai skatinamas ir Danijoje, Didžiojoje Britanijoje.

²⁰ „Dizainas Europai“ Dizaino sprendimų naudojimo gidas, [nuoroda](#).

ŠALTINIAI:

- Europa 2020 plėtros strategija
http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
 - Europos dizaino lyderystės taryba (BEDA)
<http://www.beda.org/resources/other-publications/see-design-policy-monitor-2015.html>
 - Europos Inovacijų Sąjungos komunikacijos lankstinukas
https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication-brochure_en.pdf
 - ECIA platforma
<http://eciaplatform.eu/about-ecia/>
 - Tarptautinė dizaino taryba
<http://www.ico-d.org/2015/03/05/design-innovation-and-policy-predicting-design-driven-innovations-across-europe.php>
 - SEE Platformos Dizaino strategijos apžvalga 2015 m.
http://www.ico-d.org/database/files/library/SEE_DPM_2015_Jan.pdf
 - Dizaino strategijos gairės
<http://www.designpolicy.eu/design-policy-beacon/>
 - Tarptautinė industrinio dizaino asociacijų taryba
<http://www.icsid.org/programmes/wdc/about/>
- Dizaino strategijos laboratorija: dirbtuvių rezultatų pristatymas
- http://www.slideshare.net/The_Design_Policy_Lab/design-policy-in-action-workshop-estonia-presentation

Didžioji Britanija

- Metinė ataskaita, Britų dizaino centras
<http://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/Design%20Council%20Annual%20Report%20and%20Accounts%202015%20-%202016.pdf>
- Britų dizaino centras
www.designcouncil.org.uk/what-we-do/design-economy.
- Dizaino inovacijose strategija 2014-2019 m.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/474557/Design_in_Innovation_Strategy_2015-2019_WEB.pdf

- Didžiosios Britanijos Mokslo ir inovacijų strategija
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/387780/PU1719_HMT_Science_.pdf
- Dizaino ekonomikos ataskaita
<http://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/The%20Design%20Economy%20executive%20summary.pdf>
- Britų dizaino akademija
http://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/Design%20Academy%2015-16_Initial%20insights_FINAL.pdf
- Dizaino inovacijų ataskaita
<http://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/innovation-by-design.pdf>

Danija

- Danijos plėtros strategija
http://www.kulturplan-oresund.dk/experience_economy.pdf
- Danijos dizaino centro strategija 2016-2018
http://issuu.com/dansk_design_center/docs/ddc_strategy_2016-2018_eng
- Danijos dizaino paramos programa, Dizainas Europai
<http://designforeurope.eu/case-study/danish-design-support-programmes>

Estija

- Nacionalinis Estijos dizaino veiksmų planas
<https://www.shapebetter.eu/wp-content/uploads/2015/09/National-Design-Action-Plan-Estonia.pdf>
- Dizaino buldozeris, Dizainas Europai
<http://www.designforeurope.eu/case-study/design-bulldozer>
- „Design Driver“, Estijos dizaino centras
<http://disainikeskus.ee/our-services/disainivedur>